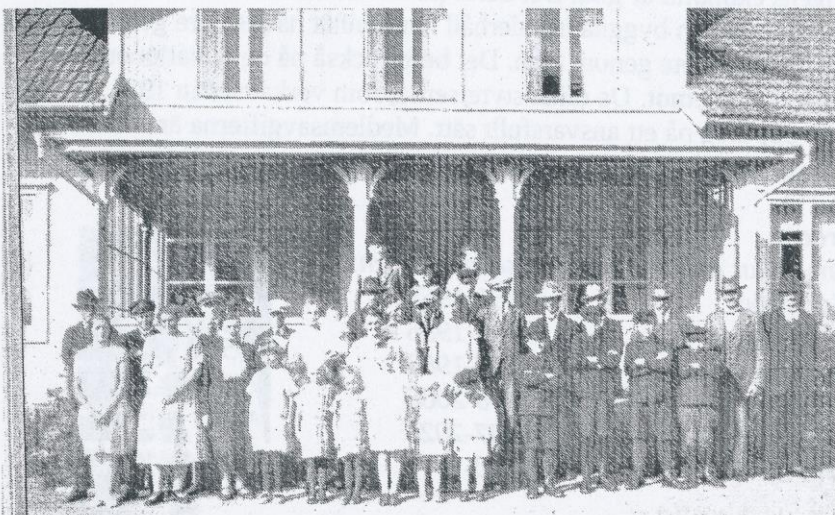

Hembygdsbladet

Nummer 16

Västerlösa 2022

34 personer samlade framför mangårdsbyggnaden till Sperringe Sunegård 1929. De flesta bodde och fick sin utkomst av gården. Hemmansägaren Henning Andersson med hustrun Eda står överst på trappan med sina söner Gösta och Sven-Erik.

Några historiska glimtar från Västerlösa

1800 -1810 föddes 132 flickor och 147 pojkar i socknen. De vanligaste flicknamnen var då Maja, Anna, Caisa och Stina. Pojkarnas vanligaste namn var Anders, Magnus, Lars och Erik.

100 år senare ansågs dessa omoderna och en del försökte hitta mera ovanliga namn till sina nyfödda barn. De kunde därför döpas till Genus, Egidius, Konstans, Gunny, Rosie etc.

1800 – 1810 avled i Västerlösa 268 personer, varav 110 barn (41 %).

1910 blev Karl Andersson i Spärringe Backgård ägare till den första bilen i Västerlösa. Han begärde hos Länsstyrelsen att få köra bil på riksvägen Uljeberg – Linköping, men fick avslag. I stället blev det kortare turer på småvägar. Möte med en hästskjuts vållade stora besvär.

Hembygdsföreningens ekonomi, inventarier, arbete och donationer

Ekonomi

Föreningens ekonomi är god. Det beror på att kostnaderna för trädgårdsskötsel och byggnadsunderhåll har kunnat hållas nere genom många timmars ideellt arbete genom åren. Det beror också på de donationer, som föreningen fått ta emot. De olika styrelserna, som verkat sedan 1951, har skött sina uppdrag på ett ansvarsfullt sätt. Medlemsavgifterna är den viktigaste inkomstkällan.

Kassörer

Föreningen har haft sex kassörer sedan starten:

Paul Karlström	1951-1965
Melker Törnkvist	1966-1986
Alf Törnqvist	1987-1989
Arne Lundin	1990-2006
Bengt Hjalmarson	2007-2020
Maj-Britt Ljung	2020-

Redovisning

De största inkomsterna under senare år har varit (siffrorna för 2021 inom parentes): Medlemsavgifter (10 600 kr) och Västerlösadagen (7 000 kr). 2021 redovisades även 13 400 kr, som inkomst från bokförsäljning. Utgifterna har främst varit: Försäkringar, avgifter till Sveriges Hembygdsförbund mm (7 000 kr) samt skötsel av hembygdsgården och föreningsdrift (6 000 kr).

Medlemmar

Antalet medlemmar steg från 75 vid föreningens start 1950 till som mest 154 år 1991. Nu är det 136. Årsavgiften har stigit från 3 kr till nuvarande 100 kr.

Museiföremål

Enligt inventarieförteckningen har det skänkts (eller i enstaka fall köpts) 1500 föremål. 1990 fanns det 1475, så det är bara 25 som tillkommit de senaste 30 åren. Flera hundra av föremålen har utgjorts av kvarlämnade böcker från kommunbiblioteket (nu utrensade) och diverse handlingar (överlämnade till arkiv i Linköping och Vadstena). Efter viss, ytterligare utrensning består samlingarna nu av knappt 1000 föremål. Bland de flitigaste givarna finns Gunnar Hulthammar och Mauritz Wiborg.

Elin Blomqvist donerade 1955 sin stuga i Hackeryd (riven 2020). *Carl-August Karlssons* dödsbo skänkte 1957 ett skomakeri (finns i ladugården) och *Arne Clasén* skänkte 2017 sin farfar Ludvigs skrädderi (finns i Hultastugan).

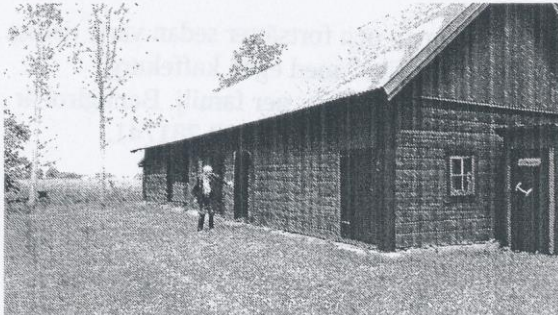
Donationer

Hembygdsföreningens största donatorer är *Gunn och Per Ohlsson*, som i sitt testamente 1986 skänkte en stor summa pengar. Efter bouppteckningen 2001 överlämnades 132 700 kr till vår förening. Övriga donatorer är (med reservation för att någon kan saknas):

- 1958 *Mauritz Wiborg*
- 1980 *Till Gunnar Hulthammars minne*
- 1981 *Till Paul Karlströms minne*
- 2007 *Till Arne Lundins minne*
- 2013 *Till Rune Axelssons minne*
- 2018 *Arne Clasén*
- 2019 *Till Karin Axelssons minne*
- 2019 *Göran Andersson, Vikingstad*
- 2021 *Magnus och Sandra Lorin*

Arbetsinsatser

Det är ett ofattbart stort antal arbetstimmar som lagts ned i Hembygdsgården sedan 1948. Under varje "tidsepok" har det funnits ett litet antal eldsjälar, som svarat för huvuddelen av arbetet, men totalt är det väldigt många Västerlösabor, som har hjälpt till i olika sammanhang. Vid en nationell kartläggning av hembygdsföreningarnas ideella arbete under 2013 redovisade vår förening 600 timmar. Vissa år har det varit ännu fler, t ex när ladugården flyttades och när Västerlösaboken skrevs.

*Ladugården
sprutmålades sommaren
2021*

Hembygdsföreningen har 136 medlemmar. Styrelsen består av Greta Karlsson (ordf), Magnus Arwidsson, Jan Cederlund, Bengt Hjalmarson, Bo Karlsson, Ola Lindh, Maj-Britt Ljung (kassör) och Alrik Nyström.

Vår mångåriga medlem **Inger Ohlsson** lämnade oss den 17 januari 2022. Hon bodde större delen av sitt liv i Lind och kände starkt för sin hembygd.

Arbete

Den 1 juni sprutmålades ladugården med rödfärg av Skölds måleri från Ödeshög. Magnus och Sandra Lorin sponsrade detta. För borstning samt målning av dörrar, fönster och vindskivor svarade några av föreningens medlemmar. Bland allt annat underhållsarbete, som utförts, måste framhållas den perfekta gräsklippningen, som sköts av Bo Karlsson och Lars-Åke Johansson. Lars-Åke har även renoverat åkgräsklipparen.

Ytterligare 40 exemplar av Västerlösa-boken har sålts under året (totalt 380 av 500 tryckta ex). Under 14 regnfria tisdagar juni – september kom i genomsnitt 13 personer till en gemytlig kaffestund i hembygdsgården.

Aktiviteter 2022

20 juni kl 18.00	Slättergille
21 juni kl 14.00	Äldredagen
Omkring 1 aug	Friluftsgudstjänst i hembygdsgården
6 aug kl 14.00	Västerlösadagen

Årsmöte hålls måndagen den 30 maj 2022 kl. 18.00 i Hembygdsgården. Alla är hjärtligt välkomna! **Detta gäller som kallelse.**

Arbetet i hembygdsgården börjar den 3 maj och fortsätter sedan varje tisdag. Klockan 15.00 inbjuds alla till gemensam "fika" med egen kaffekorg.

Medlemsavgiften är 100 kr per medlem eller 150 kr per familj. Bankgirot är 5161-6001. Det går även att swisha till kassören på nr 0702 781741.

Referenser: Hembygdsföreningens handlingar, K J Petterssons Västerlösa-krönikor 1901 och 1948 (och kyrkböcker)

När televisionen kom till Västerlösa

TV i Sverige - hur det började....

Experiment med televisionssändningar pågick redan under 1930-talet i flera länder. I Sverige var det Kungliga Tekniska Högskolan och dåvarande Radiotjänst som började experimentera efter kriget.

Den 29 oktober 1954 sändes det första annonserade programmet "En skål för televisionen", men den ytterst fåtaliga publiken fanns bara i Stockholm.

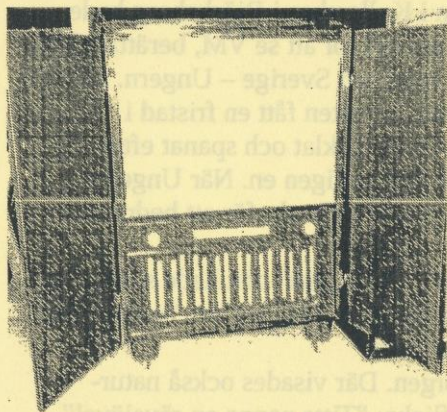
Fast i Skåne hade man då kunnat se dansk TV i flera år!

Officiell start för licensbetald mottagning ägde rum den 4 september 1956 med programmet "Tänker ni rösta?" TV- licensen kostade 100 kr per år. En månad senare startades Nackasändaren och då utökades räckvidden rejält.

.... och fortsatte

I början av 1957 togs flera provisoriska FM-sändare i bruk, bl a i Kolmården.

Den 21 oktober 1957 blev televisionens officiella födelsedag. TV- tittandet tog rejäl fart i juni 1958. Då köpte många TV- apparater för att kunna se VM i fotboll, som spelades i Sverige. Antalet licenser ökade 1958 från 75 000 till 250 000.

TV- apparaterna fanns i tre storlekar: 14, 17 och 21 tum. De kostade i regel 1500 – 2000 kr (motsvarar idag minst 30 000 – 40 000 kr). De största såg ut som radiogrammofoner med luckor på framsidan.

Fotot taget på Kornettgården, det fina museet i Flistad.

Västerlösa

Den provisoriska sändaren i Kolmården togs i bruk vårvintern 1957. Enligt en karta tycks då den borte gränsen för "sebarhet" ha sträckt sig ungefär till Västerlösa – Björkeberg. Det borde därför ha gått att se TV här redan 1957 med en stor antenn på taket. 1 juni 1958, precis före VM, invigdes en ny sändare i Kolmården.

Ett antal personer, som bodde i Västerlösa den här tiden, har intervjuats om sina första TV-minnen. Inte någon av dessa personer kan emellertid komma ihåg, om man såg något program före fotbolls-VM i juni 1958.

Ingen av de intervjuade hade någon egen TV hemma. I stället tittade man hos släktingar, mest i Linköping, hos grannar eller – under VM – även i samlingslokaler. Sändningarna omfattade 14 timmar per vecka. Någon minns att onsdagarna var "TV- fria".

Från VM 1958 finns många minnen. Idrottsföreningen skaffade en TV till "ungdomsgården" i Sonorp berättar Bo Karlsson. Lennart Einarsson kommer ihåg att idrottsföreningen i Normlösa ordnade visning i ett tält, men att bilden var dålig.

Björkeberg

Bröderna Gunnar, Ivar och Knut Karlsson i Kullersbro i Björkeberg hade skaffat en 17-tums TV och släkten samlades där för att se VM, berättar Greta Karlsson. Hennes starkaste minne är från matchen Sverige – Ungern. Då fick de besök av Joseph Olah, som efter Ungern- revolten fått en fristad i Höljebotorp (Hembygdsbladet nr 7). Han hade cyklat och spanat efter TV-antennerna på taken och i Kullersbro hittade han äntligen en. När Ungerns nationalsång spelades, reste sig Joseph och stod i giv akt för att hedra sitt land.

Grannen i Kullersbro, "Alfred i Krongårn", var ungkarl och hade skaffat en 21-tums TV för att bräcka av sina yngre släktingar. Där var det "knökafullt" av folk under VM, berättar någon som var med.

Det gick även att se matcherna i Björkborgen. Där visades också naturprogram. Vid ett tillfälle ropade en liten flicka: "Titta pappa en rävajävel", vilket var lite pinsamt för föräldrarna.

Sändare i Linköping och Motala

Stadsarkitekten i Linköping beklagade sig över den vildvuxna skog av höga TV- antenner som 1957-58 sattes upp på hustaken i centrala Linköping.

Han tyckte att staden skulle ha en egen sändare. Så blev det, för i december 1958 invigdes TV- sändare i Linköping och Motala.

TV-antenn

Många minns hur besvärligt det kunde vara att ställa in den stora takantennen för att få bästa TV- bild. En gubbe var på taket, en person satt framför TV- apparaten och en stod utanför och skötte kommunikationen mellan de båda: "Nu blev bilden bättre"... "nej nu blev den sämre igen"... ja kanske lite bättre"...

TV-programmen

Samlingarna hos släktingar och grannar skedde mest på lördagskvällar för att titta på "Kvitt eller dubbelt" (10 000 kr- frågan) med Nils-Erik Baerendtz. Den mest kända tävlanden var historikern Kjell Boman. Så minns man många av de program som följde under de närmaste åren: "Sigges cirkus", Aktuellt (med nyhetsuppläsaren Olle Björklund), "Stora famnen" (med Lennart Hyland), riksdagsdebatter, "Hemma" (med Ria Wägner och den bakvända vinkningen) m fl.

Ria Wägner

Lennart Hyland

Olle Björklund

Flera minnen

1959 var den stora idrottshändelsen Ingemar Johanssons boxningsmatch mot Floyd Patterson natten mot den 27 juni. TV- rättigheterna var för dyra och det var också förbjudet att sända boxningsreferat i radion. I stället fick man

lyssna på Arne Thoréns referat från New York i Radio Luxemburg, vilket inte så många kunde. Därför ordnades denna möjlighet i Västerlösa bygdegård. Senare på natten samlades ett gäng ungdomar på badplatsen vid Svartån för att fira segern, berättar Patrik Gunnarsson.

Bengt Hjalmarson såg TV på lördagskvällarna hos sin farbror John, som var ungkarl och bodde granne i Egeby Källgård. Dit kom även andra grannar. Allan Sunnerud åkte till släktingar i Linköping och tittade på lördagskvällarna. Han tror att det var en "forare" på vägen ner mot Mejerigården, som var den första med TV- innehav i Spärringe. Carola Franzén berättar att man kunde se TV hos grannarna Gunnar och Nanny Andersson i Hackeryd. Gunnar hörde illa och därför var ljudet högt. Man tittade bl a på riksdagsdebatter.

Maj-Britt Ljung såg TV 1958 hos "Herman (Johansson) i Gatan" vid Scoutstugevägen. Hon minns att även Sture Reije i Rom hade TV då. Men 1959 kunde hon gå en trappa upp i huset till sin farbror Alf Törnqvist och titta.

Conny Lager minns att hans pappa köpte en TV- apparat 1959. Olympiaden i Rom lockade en hel del till köp 1960, men många väntade ytterligare ett per år.

Inger Henriksson, som arbetade på ålderdomshemmet, minns att familjen Lorin skänkte en TV- apparat dit 1962.

Text Jan Cederlund

Västerlösa hembygdsförening 2022

Referenser: NÄR VAR HUR 1951-1962, Radio och Television 1957-1959, Myggans Nöjeslexikon, intervjuer.